

Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»

Кафедра українознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з НМРІ

 – Катерина МИХАЙЛІВНА

«30» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА МОВА за професійним спрямуванням

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Галузь знань С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність С5 – Соціологія

Освітня програма «Соціологія управління людським капіталом та організаційними процесами»

Харків – 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» за спеціальністю С5 – Соціологія (ОП «Соціологія управління людським капіталом та організаційними процесами») для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.

Розробники: к.філол.н., доцент каф. українознавства Тетяна БЕРЕСТ,
к.філол.н., доцент каф. українознавства Олена ІЛЬІНА

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри українознавства

Протокол № 10 від «02» червня 2025 р.

В.о. зав.кафедри українознавства, доц.

Тетяна БЕРЕСТ

02 червня 2025 р.

Програму схвалено радою факультету «Соціальний менеджмент»

Протокол № 5 від 16_ червня 2025 р.

Голова

доц. Тамара ЗВЕРКО

16 червня 2025 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» належить до обов'язкових компонент освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С5 – Соціологія (ОП «Соціологія управління людським капіталом та організаційними процесами») галузі знань С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини.

Дисципліна має забезпечити низку загальних та спеціальних компетентностей, як от:

- інтегральну: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов;
- загальні та спеціальні:
 - ✓ ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
 - ✓ ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії;
 - ✓ ЗК15. Здатність інтегрувати у професійну діяльність базові знання у галузі гуманітарних і соціально-поведінкових наук.
 - ✓ ЗК16. Спроможність гнучко використовувати навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності

Завдання:

- формування розуміння ролі державної мови в професійній діяльності;
- забезпечення володіння нормами сучасної української мови та дотримання вимог усного й писемного мовлення;
- ознайомлення здобувачів зі стильовою диференціацією сучасної української літературної мови;
- ознайомлення з офіційно-діловим та науковим стилями, їх особливостями, рисами;
- вивчення стильових засобів творення офіційно-ділових та наукових текстів;
- вивчення українського мовного етикету, особливостей його дотримання в офіційних ситуаціях;
- вироблення навичок вибору потрібних засобів мови через зіставлення їх з існуючими варіантами;
- напрацювання навичок усного та писемного ділового спілкування, оперування фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів.

Очікувані результати навчання відповідають програмованим результатам навчання ОП «Соціологія управління людським капіталом та організаційними процесами» (РН05. Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань. РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури. РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.) і полягають у тому, що в результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати :

- особливості функціональних стилів СУЛМ;
- основні лексико-семантичні групи СУЛМ;
- групи лексики за походженням; за вживанням, стилістичним забарвленням;
- специфіку використання й перекладу мовних одиниць;
- норми СУЛМ;
- ознаки культури мовлення: правильність, точність, логічність, доречність, багатство, чистоту тощо, та правила їх дотримання

уміти :

- визначати стиль повідомлення;
- використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування;
- дотримуватися головних ознак культури мовлення;
- грамотно говорити й писати.

Очікувані результати навчання:	Методи навчання	Форми оцінювання / Засоби діагностики результатів навчання
РН05. Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.	загальнонаукові та спеціальні філологічні методи аналізу лінгвістичних одиниць та викладання матеріалу: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, контекстний, метод проблемного викладання	перевірка самостійно виконаних завдань, опитування, тестування на платформі в Moodle, редагування та переклад текстів, усні виступи.
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	дослідницький метод; самостійна робота з джерелами; функціональний підхід (як мовні засоби функціонують у різних стилях і жанрах, як реалізуються комунікативні функції мови в живому мовленні); дескриптивно-нормативний метод (опрацювання академічних граматик, словників, довідників)	самостійні завдання; усне обговорення самостійно опрацьованого матеріалу; контроль засвоєння термінів і понять через виконання тестових завдань; написання есе, підготовка виступів для участі в наукових конференціях;
РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців	контрастивно-корекційний метод (аналіз типових помилок у мовленні носіїв мови); комунікативно-функціональний метод (стилістична диференціація норм, ситуативне застосування норм через моделювання комунікативних ситуацій; практико-тренувальні методи (орфоепічні вправи, редагування текстів різних створення власних текстів); технологічно-інтерактивні методи (використання мовних корпусів (Корпус української мови); онлайн-ресурсів (СУМ-20, Словopedia, Мовні поради), інтерактивні вправи та тести).	опитування, тестування на платформі в Moodle, перевірка самостійно виконаних завдань, есе, усних виступів, укладених та відредагованих текстів ділового та наукового стилів

Поточна діагностика результатів навчання здійснюється за допомогою наступних методів і форм роботи: виконання здобувачами завдань самостійної роботи; опитування; тестування на платформі в Moodle; редагування та переклад текстів; усні виступи; написання есе.

Підсумкова діагностика результатів навчання здійснюється у формі заліку (1 сем.), іспиту (2 сем.).

Обсяг у кредитах - 6 кредитів

Розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять			
денна форма здобуття освіти		заочна форма здобуття освіти	
Рік підготовки:		Рік підготовки	
1-й	1-й	1-й	1-й
Семестр		Семестр	
1-й	2-й	1-й	2-й
Лекції		Лекції	
--	--	--	--
Практичні, семінарські		Практичні, семінарські	
30	30	14	14
Лабораторні		Лабораторні	
--	--	--	--
Самостійна робота		Самостійна робота	
60	60	76	76
Індивідуальні завдання		Індивідуальні завдання--	
--	--	--	--
Вид підсумкового контролю		Вид підсумкового контролю	
залік	іспит	залік	іспит

Статус дисципліни – обов’язкова.

Передумови для вивчення дисципліни – викладання дисципліни ведеться з опорою на шкільний курс української мови, спецкурси з підготовки до ЗНО та курс «Українська мова», що викладається на факультеті доуніверситетської підготовки.

Мова навчання – українська.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Державна мова – мова професійного спілкування. Українська літературна мова. Специфіка мови професійного спрямування

Тема 1. Українська літературна мова: походження, структура, функції. Мова професійного спрямування.

Предмет і завдання курсу, його наукові основи. Складові загальнонаціональної мови, причини й умови їх формування. Найістотніші ознаки літературної мови. Літературна мова. Поняття мовної норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Мова професійного спрямування як поліфункціональна підсистема літературної мови.

Тема 2. Лексичні норми сучасної української літературної мови. Орфоепія. Правила використання, трансформації та перекладу усталених сполук професійного мовлення.

Орфоепічні, акцентні, графічні, орфографічні, лексичні, морфологічні, синтаксичні, пунктуаційні та стилістичні мовні норми. Семантика слова. Особливості вживання та перекладу багатозначних слів. Змістова відмінність слів-паронімів, неможливість взаємозамінності. Абсолютні й відносні синоніми, особливості їх використання та сполучуваності. Іншомовні слова та їх власне українські відповідники. Причини засвоєння іншомовних слів. Варваризми. Межі вживання іншомовних слів. Правила вживання іншомовних слів в ОДС. Усталені сполуки, їх семантика, особливості перекладу та використання в професійному мовленні.

Змістовий модуль 2

Орфографічні норми сучасної української мови

Тема 3. Позначення м'якості приголосних. Уживання апострофа. Літера Г.

Апостроф у власне українській (слов'янського походження) лексиці та в словах іншомовного походження. Правопис апострофа після префіксів. М'який знак: 1) у словах іншомовного походження; 2) наприкінці слова; 3) у суфіксах.

Тема 4. Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження

Подвоєння: 1) при збігу приголосних на межі морфем; 2) при прикметникових суфіксах -енн-, -анн-, -янн-; 3) у власних та загальних назвах іншомовного походження; 4) у формах деяких іменників при відмінюванні.

Правопис голосних у словах іншомовного походження. Передача Е, ОЕ, Ї, EU. Правопис приголосних.

Тема 5. Спрощення приголосних та зміни при збігу. Чергування приголосних. Правопис префіксів та суфіксів.

Спрощення: 1) у сполученнях -ждж-, -здн-, -стн-; 2) при творенні дієслів; у звукосполученні -сл- при творенні похідних. Чергування г, к, х // з, ц, с. Чергування приголосних у дієслівних формах. Зміна суфіксів -ськ(ий), -ств(о). Звукові зміни при творенні ступенів порівняння прикметників та прислівників. Чергування приголосних при творенні присвійних прикметників.

Правопис префіксів пре-, при-, прі-, з-, с-. Правопис суфіксів -анн-, -янн-, -янн-, -енн-, -ськ-, -зьк-, -цьк-. Дієприкметникові суфікси -ен-, -ан-, -ян-. Дієслівні суфікси -уват-(-юват-), -а-(-я-). Чергування у дієслівних формах доконаного/недоконаного виду.

Тема 6. Правопис власних назв. Утворення, правопис імен та по батькові. Передавання українською мовою іншомовних прізвищ.

Правопис власних назв: імена, клички, назви дійових осіб. Астрономічні назви. Міфологічні істоти. Назви релігійних свят.

Назви держав. Географічні та топографічні назви. Назви народів, давніх держав, імперій тощо.

Правопис назв визначних місць. Культові книги і т. ін.

Змістовий модуль 3

Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні.

Ч.1 Іменні частини мови

Тема 7. Стилiстичне використання iменникових форм

Морфологічні засоби нехудожніх стилів. Особливості вживання деяких форм роду, числа іменників, їхніх відмінкових форм. Творення та використання в професійному мовленні форм кличного відмінка.

Тема 8. Стилiстичне використання прикметникових форм

Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Особливості відмінювання прикметників. Особливості функціонування прикметникових форм у професійному мовленні.

Тема 9. Стилiстичні можливості форм числiвникiв

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні, неозначено-кількісні) і порядкові. Групи числівників за будовою. Типи відмінювання числівників. Синонімія числівників. Сполучення числівників з іменниками. Особливості використання форм числівника в науковому та діловому стилях.

Тема 10. Стилiстичне використання займенникiв

Групи займенників за значенням. Особливості використання особових займенників. Синонімічні заміни особових займенників. Уживання зворотних і присвійних займенників. Використання означальних, вказівних, неозначених та відносно-питальних займенників у різних стилях мовлення. Застосування займенників в професійному спілкуванні.

Змістовий модуль 4

Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні.

Ч.2 Дієслово, прислівник та службові частини мови

Тема 11. Стилiстичні можливості дієслiвних форм

Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Часи, способи дієслова. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів. Дієприкметник та дієприслівник як особливі форми дієслова. Особливості використання форм дієслова в науковому та діловому стилях.

Тема 12. Особливості використання прислiвникiв

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль прислівників. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння. Правопис прислівників та використання їх в професійному мовленні.

Тема 13. Використання службових частин мови

Уживання прийменників. Синонімія прийменникових конструкцій, особливості використання їх в різних сферах спілкування. Прийменникові конструкції російської мови і їх українські відповідники. Уживання сполучників.

Змістовий модуль 5

Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови. Стилiстичне використання синтаксичних засобiв. Просте й просте ускладнене речення.

Тема 14. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису.

Пiдрядний i сурядний зв'язок мiж словами й частинами складного речення. Труднощi українського словопоеднання. Складнi випадки керування. Граматична основа речення.

Порядок слiв у реченнi дiлового та наукового стилiв. Види речень у сучаснiй українськiй мовi. Особове та безособове речення як взаємозамiннi синтаксичнi конструкцiї. Стилiстичнi можливостi синтаксичних одиниць як синонiмiчної, варiативної заміни.

Тема 15. Пiдмет i присудок як головнi члени двоскладного речення.

Граматична та логiчна координацiя пiдмета й присудка. Способи вираження пiдмета.

Типи присудкiв: простий i складений (iменний i дiєслiвний). Способи їх вираження.

Тема 16. Ускладненi речення

Однорiднi члени речення. Використання однорiдних членiв для побудови класифiкацiй у науковому й офiцiйно-дiловому стилях. Мовностилiстичнi та логiчнi помилки в поєднаннi однорiдних членiв. Речення зi звертанням. Речення зi вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з вiдокремленими членами. Дiєприкметниковий зворот i пiдрядне означальне речення; паралельнiсть цих конструкцiй i вiдтiнки, якi виникають пiд час уживання тiєї й iншої конструкцiї; умови взаємозамiни згаданих конструкцiй. Переклад українською мовою російських речень з дiєприкметниковими зворотами. Дiєприслiвниковi звороти й пiдряднi обставиннi речення як паралельнi конструкцiї, їх змiстовi та стилiстичнi вiдтiнки. Умови правильного використання в реченнi дiєприслiвникового звороту. Заміна пiдрядних обставинних речень дiєприслiвниковими зворотами; зворотна заміна.

Змістовий модуль 6

Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови. Стилiстичне використання синтаксичних засобiв. Складне речення.

Тема 17. Складне речення.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучниковi й безсполучниковi. Сурядний i пiдрядний зв'язок мiж частинами складного речення. Складносурядне речення. Єднальнi, протиставнi та роздiловi сполучники в складносурядному реченнi. Смисловi зв'язки мiж частинами складносурядного речення. Складнопiдрядне речення. Основнi види пiдрядних речень: означальнi, з'ясувальнi, обставиннi (мiсця, часу, способу дiї та ступеня, порiвняльнi, причини, наслiдковi, мети, умовнi, допустовi). Складнопiдряднi речення з кiлькама пiдрядними. Помилки у використаннi складних речень.

Тема 18. Безсполучникове складне речення.

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових вiдношень мiж складовими частинами-реченнями. Роздiловi знаки в безсполучниковому складному реченнi. Використання безсполучникових речень у професiйному мовленнi.

Тема 19. Пряма й непряма мова.

Речення з прямою мовою. Використання прямої мови в різних функціональних стилях. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Тема 20. Найпоширеніші випадки порушення синтаксичних та пунктуаційних норм. (Повторення й узагальнення)

Виявлення помилок, пов'язаних із відхиленнями від норм координації підмета й присудка, від правил узгодження означення (прикладки) з означуваним словом. Виявлення помилок в обранні однієї конструкції з кількох паралельних чи синонімічних, у використанні складних речень.

Змістовий модуль 7

Культура мови й практична стилістика. Основні ознаки культури мови

Тема 21. Вступ. Поняття про культуру мови та практичну стилістику.

Поняття про стилістику. Поняття про культуру мови. Видатні діячі науки і культури про культуру мовлення. Основні поняття стилістики. Стилiстична норма ділового та наукового стилів.

Тема 22. Основні ознаки культури мови. Правильність мовлення

Змістовність, правильність, чистота, точність, логічність, послідовність, багатство, доречність, виразність і образність як основні ознаки культури мови. Правильність мовлення. Приклади неправильного використання морфологічних одиниць. Випадки недотримання синтаксичних правил.

Тема 23. Чистота й точність мовлення

Чистота мовлення в орфоєпії; у слововживанні (просторічні слова, жаргонізми, діалектна лексика, канцеляризми та професіоналізми, лайливі й вульгарні слова, іншомовні слова, слова-паразити); в інтонаційному аспекті. Ознаки точного мовлення.

Тема 24. Логічність, доречність мовлення.

Логічність мовлення (предметна, понятійна), причини помилок у логіці викладу. Специфічні ознаки логічності в різних стилях мовлення. Доречність мовлення.

Тема 25. Багатство та різноманітність мовлення.

Багатство та різноманітність мовлення. Лексичне і фразеологічне багатство, семантичне, інтонаційне, паралельні синтаксичні конструкції.

Змістовий модуль 8

Офіційно-діловий та науковий стилі сучасної української літературної мови

Тема 26. Особливості писемного ділового та наукового мовлення. Документ як основний вид діловодства. Види текстів

Поняття офіційно-ділового та наукового стилів; поле функціонування та основне призначення ОДС та наукового. Стилiсові риси. Мовні засоби та способи викладу змісту. Різниця між усною та писемною формами стилів. Основні вимоги до ділових паперів. Класифікація документів. Основні реквізити документів (назва, заголовок, адресат, дата, підпис, печатка) та правила їх оформлення. Формуляр та бланк документа. Властивості та структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів. Особисті офіційні документи. Наукова стаття як самостійний науковий твір.

Тема 27. Культура усного ділового та наукового мовлення.

Мовленнєва культура. Діловий етикет. Види усного спілкування, усне публічне мовлення, ділове спілкування. Проведення переговорів.

Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу. Наукові заходи як засіб виявлення культури наукової мови. Електронна презентація наукового виступу.

Довідково-інформаційні документи.

Тема 28. Особливості використання лексичних засобів мови в науковому та діловому стилях.

Пароніми в текстах ОДС та наукового стилю. Синоніми в діловому спілкуванні та в наукових текстах. Іншомовні слова та їх власне українські відповідники. Причини засвоєння іншомовних слів. Межі вживання іншомовних слів. Правила вживання іншомовних слів в професійному мовленні. Спеціальна лексика. Жаргон (сленг), аргі. Функції спеціальної лексики, особливості використання. Суржик. Книжна лексика: наукова, офіційно-ділова, газетно-публіцистична. Розмовна лексика. Поняття про штампи та канцеляризми. Складні випадки перекладу канцеляризмів. Професіоналізми. Професійно-виробнича лексика. Лексикографічна компетенція як показник мовної культури спеціаліста.

Документи з кадрово-контрактових питань. Наукова рецензія. Науковий відгук.

Тема 29. Морфологічні засоби в діловому та науковому стилях.

Особливості використання іменників у ділових паперах. Особливості використання дієслівних форм у ділових паперах. Труднощі перекладу процесових понять (дія, наслідок дії, назва дії). Особливості використання займенників та прикметників у діловому мовленні.

Особливості використання числівників у ділових паперах. Зв'язок числівника з іменником.

Розпорядчі документи. Найпоширеніші помилки при укладанні розпорядчих документів.

Редагування та укладання текстів розпорядчих документів (постанов, ухвал, розпоряджень, наказів, вказівок).

Тема 30. Синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового та наукового стилів.

Синтаксис усного й писемного ділового мовлення. Узгодження присудка з підметом. Складні випадки керування в службових документах. Переклад словосполучень з прийменником "по".

Редагування текстів статуту, посадової інструкції, інструкції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р		л	пр	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 Державна мова – мова професійного спілкування. Українська літературна мова. Специфіка мови професійного спрямування												
Тема 1. УЛМ: походження, структура, функції	6		2			4	6		1			5
Тема 2. Лексичні, орфоепічні, фразеологічні норми	10		2			8	7		1			6
Разом за змістовим модулем 1	16		4			12	13		2			11
Змістовий модуль 2 Орфографічні норми сучасної української мови												
Тема 3. Орфографічні норми сучасної української мови. Позначення м'якості приголосних. Уживання апострофа. Літера Г.	6		2			4	7		1			6
Тема 4. Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження. Спрощення приголосних та зміни при збігу. Чергування приголосних. Правопис префіксів та суфіксів.	6		4			4	6		1			5
Тема 5. Правопис власних назв. Утворення, правопис імен та по батькові. Передавання українською мовою іншомовних прізвищ.	6		2			4	6		1			5
Разом за змістовим модулем 2	18		6			12	19		3			16
Змістовий модуль 3 Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні. Ч.1 Іменні частини мови												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 6. Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні. Стилiстичне використання iменникових форм	7		2			5	7		1			6
Тема 7. Стилiстичне використання прикметникових форм	5		2			3	7		1			6
Тема 8. Стилiстичнi можливостi форм числiвникiв	7		2			5	7		1			6

Тема 9. Стилiстичне використання займенникiв	7		2			5	8		1			7
Разом за змістовим модулем 3	26		8			18	29		4			25
Змістовий модуль 4 Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні. Ч.2 Дієслово, прислівник та службові частини мови												
Тема 10. Стилiстичні можливості дієслівних форм	6		2			4	8		1			7
Тема 11. Особливості використання прислівників	6		2			4	8		1			7
Тема 12. Використання службових частин мови	6		2			4	7		1			6
Разом за змістовим модулем 4	18		6			12	23		3			20
Змістовий модуль 5 Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови. Стилiстичне використання синтаксичних засобів. Просте й просте ускладнене речення.												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 13. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису	7		2			5	7		1			6
Тема 14. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення	7		2			5	7		1			6
Тема 15. Ускладнені речення	11		2			9	8		1			7
Разом за змістовим модулем 5	25		6			19	22		3			19
Змістовий модуль 6 Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови. Стилiстичне використання синтаксичних засобів. Складне речення.												
Тема 16. Складне речення	8		6			2	5		1			4
Тема 17. Безсполучникове складне речення	6		2			4	5		1			4
Тема 18. Пряма й непряма мова	6		2			4	5		1			4
Тема 19. Найпоширеніші випадки порушення синтаксичних та пунктуаційних норм.	6		2			4	5		1			4
Разом за змістовим модулем 6	26		12			14	20		4			16

Змістовий модуль 7 Культура мови й практична стилістика. Основні ознаки культури мови												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 20. Поняття про культуру мови та практичну стилістику.	4		2			2	5		1			4
Тема 21. Основні ознаки культури мови. Правильність мовлення	6		2			4	5		1			4
Тема 22. Чистота й точність мовлення	6		2			4	5		1			4
Тема 23. Логічність, доречність мовлення.	6		2			4	8		1			7
Тема 24. Багатство та різноманітність мовлення.	6		2			4	7		1			6
Разом за змістовим модулем 7	28		10			18	30		5			25
Змістовий модуль 8 Офіційно-діловий та науковий стилі сучасної української літературної мови												
Тема 25 Особливості писемного ділового та наукового мовлення. Документ. Види текстів наукового стилю.	5		2			3	5		1			4
Тема 26. Культура усного ділового та наукового мовлення.	6		2			4	5		1			4
Тема 27. Особливості використання лексичних засобів мови в науковому та діловому стилях. Морфологічні засоби в діловому та науковому стилях.	6		2			4	7		1			6
Тема 28. Синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового та наукового стилів.	6		2			4	7		1			6
Разом за зм.модулем 8	23		8			15	24		4			20
УСЬОГО годин	180		60			120	180		28			152

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1			
Державна мова – мова професійного спілкування.			
Українська літературна мова. Специфіка мови професійного спрямування			
1	Українська літературна мова: походження, структура, функції	2	1
2	Лексичні, орфоепічні, фразеологічні норми	2	1
Змістовий модуль 2			
Орфографічні норми сучасної української мови			
3	Орфографічні норми сучасної української мови. Позначення м'якості приголосних. Уживання апострофа. Літера Г.	2	1
4	Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження. Спрощення приголосних та зміни при збігу. Чергування приголосних. Правопис префіксів та суфіксів.	4	1
5	Правопис власних назв. Утворення, правопис імен та по батькові. Передавання українською мовою іншомовних прізвищ.	2	1
Змістовий модуль 3			
Морфологічні норми української мови.			
Використання частин мови в професійному мовленні.			
Ч.1 Іменні частини мови			
6	Морфологічні норми української мови. Використання частин мови в професійному мовленні. Стилiстичне використання iменникових форм	2	1
7	Стилiстичне використання прикметникових форм	2	1
8	Стилiстичнi можливостi форм числiвникiв	2	1
9	Стилiстичне використання займенникiв	2	1
Змістовий модуль 4			
Морфологічні норми української мови.			
Використання частин мови в професійному мовленні.			
Ч.2 Дієслово, прислівник та службові частини мови			
10	Стилiстичнi можливостi дiєслiвних форм	2	1
11	Особливостi використання прислiвникiв	2	1
12	Використання службових частин мови	2	1
Змістовий модуль 5			
Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови.			
Стилiстичне використання синтаксичних засобiв.			
Просте й просте ускладнене речення.			
13	Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису	2	1
14	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення	2	1
15	Ускладнені речення	2	1

Змістовий модуль 6 Синтаксичні та пунктуаційні норми української мови. Стилістичне використання синтаксичних засобів. Складне речення.			
16	Складне речення	6	1
17	Безсполучникове складне речення	2	1
18	Пряма й непряма мова	2	1
19	Найпоширеніші випадки порушення синтаксичних та пунктуаційних норм.	2	1
Змістовий модуль 7 Культура мови й практична стилістика. Основні ознаки культури мови			
20	Поняття про культуру мови та практичну стилістику.	2	1
21	Основні ознаки культури мови. Правильність мовлення	2	1
22	Чистота й точність мовлення	2	1
23	Логічність, доречність мовлення.	2	1
24	Багатство та різноманітність мовлення	2	1
Змістовий модуль 8 Офіційно-діловий та науковий стилі сучасної української літературної мови			
25	Особливості писемного ділового та наукового мовлення. Документ. Види текстів наукового стилю.	2	1
26	Культура усного ділового та наукового мовлення.	2	1
27	Особливості використання лексичних засобів мови в науковому та діловому стилях. Морфологічні засоби в діловому та науковому стилях.	2	1
28	Синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового та наукового стилів.	2	1
		60	28

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден	заоч
	Змістовий модуль 1		
1	УЛМ: походження, структура, функції	4	5
2	Лексичні, орфоепічні, фразеологічні норми	8	6
	Змістовий модуль 2		
3	Позначення м'якості приголосних. Уживання апострофа. Літера Ї.	4	6
4	Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження. Спрощення приголосних та зміни при збігу. Чергування приголосних. Правопис префіксів та суфіксів.	4	5

5	Правопис власних назв Утворення, правопис імен та по батькові. Передавання українською мовою іншомовних прізвищ	4	5
	Змістовий модуль 3		
6	Морфологічні норми української мови. Стилістичне використання іменникових форм	5	6
7	Стилістичне використання прикметникових форм	3	6
8	Стилістичні можливості форм числівників	5	6
9	Стилістичне використання займенників	5	7
	Змістовий модуль 4		
10	Стилістичні можливості дієслівних форм	4	7
11	Особливості використання прислівників	4	7
12	Використання службових частин мови	4	6
	Змістовий модуль 5		
13	Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису	5	6
14	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення	5	6
15	Ускладнені речення	9	7
	Змістовий модуль 6		
16	Складне речення	2	4
17	Безсполучникове складне речення	4	4
18	Пряма й непряма мова	4	4
19	Найпоширеніші випадки порушення синтаксичних та пунктуаційних норм	4	4
	Змістовий модуль 7		
20	Поняття про культуру мови та практичну стилістику.	2	4
21	Основні ознаки культури мови. Правильність мовлення	4	4
22	Чистота й точність мовлення	4	4
23	Логічність, доречність мовлення.	4	7
24	Багатство та різноманітність мовлення.	4	6
	Змістовий модуль 8		
25	Особливості писемного ділового та наукового мовлення. Документ. Види текстів наукового стилю.	3	4
26	Культура усного ділового та наукового мовлення.	4	4
27	Особливості використання лексичних засобів мови в науковому та діловому стилях. Морфологічні засоби в діловому та науковому стилях.	4	6
28	Синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового та наукового стилів.	4	6
	РАЗОМ	120	152

6. Індивідуальне завдання

Не передбачено

7. Методи навчання

Загальнонаукові та спеціальні філологічні методи аналізу лінгвістичних одиниць та викладання матеріалу: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, контекстний, метод проблемного викладання дослідницький метод; самостійна робота з джерелами; функціональний підхід (як мовні засоби функціонують у різних стилях і жанрах, як реалізуються комунікативні функції мови в живому мовленні); дескриптивно-нормативний метод (опрацювання академічних граматик, словників, довідників) контрастивно-корекційний метод (аналіз типових помилок у мовленні носіїв мови); комунікативно-функціональний метод (стилістична диференціація норм, ситуативне застосування норм через моделювання комунікативних ситуацій; практико-тренувальні методи (орфоепічні вправи, редагування текстів різних створення власних текстів); технологічно-інтерактивні методи (використання мовних корпусів (Корпус української мови); онлайн-ресурсів (СУМ-20, Словopedia, Мовні поради), інтерактивні вправи та тести).

8. Методи контролю

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретного завдання та корегування процесу здобуття знань. Під час вивчення дисципліни використовуються такі форми поточного контролю: усне й письмове опитування, співбесіда, перевірка тестових та творчих завдань, взаємоперевірка та взаєморедагування текстів, обговорення виступів здобувачів за темою заняття.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або логічно завершених розділів чи модулів (проміжний контроль).

Під час вивчення курсу використовуються такі форми проміжного контролю: тестування, усне/письмове опитування.

Під час вивчення дисципліни використовується така форма семестрового контролю: письмовий залік, письмовий екзамен.

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль знань здобувачів з дисципліни проводиться за такими формами:

а) *під час практичних занять:*

- опитування або тестування знань здобувачів з теоретичного матеріалу;
- оцінювання/взаємооцінювання виконаних вправ та завдань під час заняття;
- оцінювання підготовлених здобувачами виступів;

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання:*

- оцінювання виконання домашніх завдань під час заняття;
- обговорення повідомлень із самостійно обраного / поставленого проблемного питання;
- виступ із доповіддю/повідомленням на науковій конференції;
- проходження додаткових, узгоджених із викладачем онлайн-курсів.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів під час практичного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на поставлене запитання з теми заняття;
- при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;
- при виконанні вправ та завдань – за запропонований правильний алгоритм вирішення завдання; за знання теоретичних основ проблеми, поставленої в завданні; за володіння мовним матеріалом, необхідним для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота												поточ. контр.	підсум ковий контр	разом		
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						70	30	100		
T1			T2			T3	T4	T5								
6			6			6	6	5								
Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4										
T6	T7	T8	T9				T10	T11	T12							
6	6	6	6				6	6	5							
Змістовий модуль 5						Змістовий модуль 6						70	30	100		
T13	T14	T15					T16	T17	T18	T19						
5	5	5					5	5	5	4						
Змістовий модуль 7						Змістовий модуль 8										
T20	T21	T22	T23	T24			T25	T26	T27	T28						
4	4	4	4	4			4	4	4	4						

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів під час написання письмових робіт виставляється за правильні відповіді на всі питання роботи. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань здобувачів під час контрольного заходу (екзамену) виставляється за правильні відповіді на всі запитання.

Результати поточного контролю знань здобувачів (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем в кінці кожного заняття до відома всіх здобувачів та проставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять здобувачів»

Сумарна підсумкова оцінка, яку здобувач може отримати за результатами семестрового контролю, складається з кількості балів, отриманих за виконання завдань самостійного опрацювання, за роботу на заняттях та результати поточного контролю знань під час семестру, і кількості балів, отриманих під час заліку/екзамену.

При порушенні академічної доброчесності результати проміжного та підсумкового контролю не зараховуються, здобувач освіти має перескласти контрольну / залік / іспит.

для асинхронного навчання

Здобувачі освіти, які офіційно оформили індивідуальні графіки навчання:

- виконують усі поточні письмові роботи асинхронно та надсилають окремим файлом за 10 днів до закінчення семестру (дедлайн не подовжується!). Максимальна оцінка – 35 балів.
- проходять усні співбесіди за розкладом індивідуальних консультацій викладача. Максимальна оцінка – 35 балів.

Здобувачі освіти, які не відвідували занять і не оформили індивідуальних навчальних планів, мають можливість:

- виконати поточні письмові роботи асинхронно та надіслати їх окремим файлом за 10 днів до закінчення семестру (дедлайн не подовжується!). Максимальна оцінка – 20 балів;
- надати усні відповіді за розкладом індивідуальних консультацій викладача. Максимальна оцінка – 20 балів.

Написання проміжної / тематичної / залікової / екзаменаційної роботи згідно з дедлайном є обов'язковим для всіх здобувачів освіти.

Перескладання іспиту / заліку передбачено в разі незадовільної оцінки.

Фактична кількість балів, отримана здобувачем за результатами поточного контролю, переводиться в державну оцінку за такими критеріями:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для іспиту	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69		
50-59	задовільно	
1-49	незадовільно	незараховано

Критерії підсумкового оцінювання

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>За чотирирівневою шкалою</i>	<i>За 100-бальною шкалою</i>
Здобувач освіти повною мірою досягає програмних результатів навчання: вільно й правильно спілкується українською мовою (усно й письмово) з професійних питань; послідовно, логічно та стилістично коректно оформлює усні й письмові тексти (аналітичні довідки, рецензії, звіти, доповіді); самостійно аналізує фахову літературу, уміє обґрунтувати власну позицію, формулює аргументовані висновки, коректно використовує наукову термінологію; переконливо презентує результати досліджень для фахівців і нефаківців, демонструє високий рівень мовленнєвої культури та комунікативної адаптивності.	«відмінно»	90-100
Здобувач освіти загалом досягає програмних результатів навчання: упевнено спілкується українською мовою з професійних питань, допускаючи поодинокі мовні або стилістичні неточності; уміє аналізувати професійні тексти, аргументувати власні висновки, проте аргументація не завжди достатньо розгорнута; презентує результати досліджень логічно й зрозуміло, з незначними труднощами в доборі мовних засобів.	«добре»	80-89
Здобувач освіти частково досягає програмних результатів навчання: володіє професійним мовленням на достатньому рівні, але потребує допомоги у складних комунікативних ситуаціях; формулює власну позицію, однак аргументація є фрагментарною або недостатньо переконливою; презентує результати досліджень, але з обмеженою мовленнєвою виразністю та неповною адаптацією до аудиторії.		70-79
Здобувач освіти мінімально досягає програмних результатів навчання:	«задовільно»	60–69

спілкується українською мовою з професійних питань на базовому рівні, допускаючи системні мовні помилки; висловлює власну позицію без належного обґрунтування, аналіз джерел поверховий; презентує результати досліджень із суттєвими труднощами в структурі та мовному оформленні.		
Здобувач освіти частково засвоїв навчальний матеріал: має обмежені навички професійного мовлення; не вміє аргументовано презентувати власну позицію; презентація результатів власних досліджень є непослідовною й недостатньо зрозумілою.		50–59
Здобувач освіти частково виявляє ознаки сформованості програмних результатів, однак їх рівень є недостатнім: володіє окремими елементами професійного мовлення, але мовні помилки є системними й унеможливають ефективну комунікацію; намагається формулювати власну позицію, проте аргументація є поверховою або некоректною; презентує результати досліджень фрагментарно, без чіткої логіки й адаптації до аудиторії. Можливість повторного складання заліку/іспиту	«незадовільно»	25–49
Здобувач освіти не володіє навичками професійного усного й письмового мовлення українською мовою; не здатний зрозуміло формулювати думки навіть у стандартних навчальних ситуаціях; не виявляє вміння аналізувати фахову літературу; власна позиція відсутня або не пов'язана з предметом аналізу; не може презентувати результати навчальної чи дослідницької роботи; порушує базові вимоги до структури й мовного оформлення виступу. З обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.		1–24

11. Перелік навчально-методичної літератури

Основна

1. Берест, Т. М. (2025). *Українська мова за професійним спрямуванням*. Харків: Вид-во НУА, 114 с.
2. Вознюк, Г. Л., Булик-Верхола, С. З., Васишин, І. П., Гнатюк, М. В., Ментинська, І. Б., Шмілик, І. Д. (2024). *Українська мова (за професійним спрямуванням)*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 328 с.
3. Гриценко, Т. Б. (2023). *Українська мова за професійним спрямуванням*. – К.: Центр учбової літератури, 624 с.
4. Мазніченко, Є. І. та ін. (ред.). (2019). *Український правопис*. Київ: Наукова думка, 282 с.
5. Мозговий, В. (2021). *Українська мова в професійному спілкуванні*. – К.: Центр учбової літератури, 592 с.
6. Підгурська, В. Ю., Голубовська, І. В. (2022). *Українська мова за професійним спрямуванням*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 192 с.
7. Плотницька, І. (2022). *Ділова українська мова*. К.: Центр учбової літератури, 256 с.
8. Шевчук, С. (2023) *Українська мова за професійним спрямуванням* [online] Київ. Available at: [Shevchuk.Ukr.mova.prof.spryamuv.23.Zmist.pdf\(alerta.kiev.ua\)](http://Shevchuk.Ukr.mova.prof.spryamuv.23.Zmist.pdf(alerta.kiev.ua)) [Accessed 20 June. 2023].
9. Помазан, І. О., Берест, Т. М., Ільїна, О. В. та Купрікова, Г. В. (упоряд.). (2021). *Глосарій новітньої педагогічної термінології*. Харків: Вид-во НУА, 107 с.

Додаткова

1. Антоненко-Давидович, Б. (2024). *Як ми говоримо*. Харків: Фоліо, 288 с.
2. Берест, Т. М., Купрікова, Г. В. (2024). Українська мова в науковому дискурсі: сучасні проблеми. У: В. М. Пивоваров та ін. Актуальні питання функціонування державної мови в Україні: матеріали V Міжвиш. кругл. столу. Харків: Вид-во «Право», с. 16–19.
3. Берест, Т.М., Шумейко, О.А. (2024). Репрезентація концепту «УСПІХ» в українській фразеології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія*, вип. 22 (90), с. 8–12.
4. Берест, Т.М., Шумейко, О.А. (2023) Теоретичні передумови лінгвістичного дослідження комічного в українській поезії к. ХХ–поч. ХХІ століття. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія*, 85 (17), с. 220–223.
5. Білецький, В. С., Радчук В. Д. (2016) *Мова як чинник консолідації сучасного українського суспільства у націю* [online] Київ. Available at: http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/strony_ukr02/publicystyka/00pub05.htm [Accessed 20 June 2023].
6. Волкотруб, Г. Й. (2011). *Практична стилістика української мови*. — Тернопіль: Підручники і посібники, 256 с.
7. Дзюбишина-Мельник, Н. Я. (2000). *Культура мови на щодень*, [online] Київ. Available at: <http://kultura-movy.wikidot.com/>. [Accessed 20 June. 2023].
8. Пономарів, О. Д. (2001). *Культура слова: мовностилістичні поради*, [online] Київ. Available at: <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/>. [Accessed 20 June. 2023].
9. Сербенська, О. (2023). *Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити*. — Львів: Априорі, 304 с.
10. Шевчук, С.В., Клименко, І.В. (2011) *Українська мова за професійним спрямуванням* [online] Київ. Available at: [Укр.мова за професійним спрямуванням.Шевчук.pdf - Google Диск](#) [Accessed 20 June. 2023].
11. Льїна, О.В. Мовностилістичні особливості конфесійного стилю української мови // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2020. – Т. 31 (70). – № 1.
12. Льїна О. В. Лексичний повтор як семантико-стилістична домінанта в збірці Ю. М. Мушкетика «Чорний вершник». Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2020. Вип. 45. Т. 1. С. 30-33.
13. Льїна, О. В. Лексика збірки новел Ю. М. Мушкетика «Зелене жито». Наукові записки. Філологічні науки. Кропивницький, 2021. Вип. 193. С. 343-347.
14. Льїна, О.В. Ірреальний світ та його відображення в художніх текстах. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. № 16. С. 49-53.
15. Льїна, О.В. Особливості функціонування узуальних та індивідуально-авторських фразеологізмів у творчості Ю. М. Мушкетика. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. 2021. № 5. Т. 32 (71). С.24-29.
16. Льїна, О.В. Вербалізація архетипного концепту ТІНЬ у повісті Ю. М. Мушкетика «Диявол не спить». Закарпатські філологічні студії. 2021. № 19. С. 26-31.
17. Льїна, О. В. (2022). Вербалізація портретних характеристик Сократа в повісті Ю. М. Мушкетика. *Нова Філологія*. №86. с. 61-68.
18. Льїна, О. В. (2023). автобіографізм як особливість ідіостилу Ю. М. Мушкетика. *Нова філологія*, (89), 111-116.

12. Інформаційні ресурси

1. Берест Т. М., (2021). *Українська мова за професійним спрямуванням*: дистанційний курс, част. 1, [online] Харків. Available at: <http://www.nua.kharkov.ua/do/course/view.php?id=28> [Accessed 20 June. 2025].
2. Берест, Т. М. (2021). *Українська мова за професійним спрямуванням*: дистанційний курс, част. 2, [online] Харків. Available at: <http://www.nua.kharkov.ua/do/course/view.php?id=33> [Accessed 20 June. 2025].

3. Бацевич, Ф. С. (2007) *Словник термінів міжкультурної комунікації* [online] Київ. Available at: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/> [Accessed 20 June. 2025].
4. Волощак, М. (2003). *Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: за матеріалами засобів масової інформації*, [online] Київ. Available at: <http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/>. [Accessed 20 June. 2025].
5. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК) [online]. Available at: <https://www.ukr.uni-jena.de/uk/40/grac> [Accessed 20 June. 2025].
6. Словник української мови online [online]. Available at: <https://sum20ua.com/?wordid=0&page=0> [Accessed 20 June. 2025].
7. *Словники он-лайн: орфографічний, тлумачний, синонімів*, [online] Київ. Available at: <http://www.rozum.org.ua/> [Accessed 20 June. 2025].
8. Чак, Є. (1997). *Чи правильно ми говоримо?* [online] Київ. Available at: <http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com/> [Accessed 20 June. 2025].